

Yhteistoimintaa ja koordinointia läänin korkeakouluasioihin

Rehtori Ilkka Virtanen

Vaasan lääninhallituksen asettama Vaasan läänin korkeakouluasiain neuvottelukunta on saanut päätökseen runsaat kaksi vuotta kestäneen työskentelynsä ja jätti äskettäin mietintönsä maaherra **Mauno Kangasniemelle**. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimi kansanedustaja **Markus Aaltonen** Seinäjoelta. Vaasan korkeakoulun edustajina neuvottelukunnassa olivat professori **Juha Tolonen** (työvaliokunnan pj.), professori **Mauri Palomäki** sekä YTM **Markku Hakuli** (sihteeri).

Toimikunnan asettaminen ja sen tehtävämäärittely ovat yksi osoitus siitä aktiivisuudesta, jota Vaasan lääninhallitus ja ennen kaikkea maaherra Kangasniemi ovat viime vuosina osoittaneet läänin korkeakouluolosuhteiden kehittämistä kohtaan. Muita vastaavia toimenpiteitä ovat mm. korkeakouluasioiden, ennen kaikkea Vaasan korkeakoulun kehittämisen, nimeäminen läänin tärkeimmäksi kehitystehtäväksi (Vaasan läänin toimintasuunnitelma 1990/94) sekä korkeakouluasioiden poikkeuksellisen voimakas painottaminen lääninhallituksen budjettikannanotossa (Vaasan lääninhallituksen kannanotto valtion vuoden 1990 tulo- ja menoarvioesityksen laadintaa varten). Vaasan korkeakoulu on ottanut kiitollisuudella vastaan tämän tuen ja tekee omalla tahollaan parhaansa suunnitelmien eteenpäin viemiseksi.

Neuvottelukunnan tehtävä

1. Neuvottelukunnan tehtävänä oli:
Laatia Vaasan läänin korkea-asteisen opetuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma tavoitesuunnittelukaudelle 1987-95.
2. Tehdä ehdotukset korkeakouluyksiköiden ja niitä ympäröivien talousalueiden yhteistyön edistämiseksi.
3. Tehdä ehdotuksia toisaalta valtakunnallisessa korkeakoululainsäädännössä ja kehittämissuunnitelmissa ja toisaalta läänin korkeakouluyksiköiden kehittämis- sekä toiminta- ja taloussuunnittelussa huomioon otettavista asioista sekä seurata ja edistää niiden toteuttamista.

Neuvottelukunta määritteli tehtävänsä yleisluonteiseksi, korkeakoululaitoksen itsenäisyyttä oman toimintansa suunnittelussa ja ohjauksessa korostavaksi, joten se keskittyi lähinnä yhteistoimintaa korostavien kehittämismahdollisuuksien etsintään tarkkojen kehittämissuunnitelmien sijasta.

Nykytilanteen kartoitus

Ylivoimaisesti suurin osa mietinnön sivumäärästä käsittää läänin korkeakouluolojen nykytilan kuvausta ja analysointia. Neuvottelukunta määrittelee Vaasan läänin korkeakoulutoimintojen osalta periferia-alueeksi. Tämä ilmenee neuvottelukunnan mukaan seuraavilla tavoilla: resurssit ovat niukkoja, ne ovat pirstoutuneet pieniin toimintayksiköihin läänin eri puolille, itsenäistä Vaasan korkeakoulua lukuun ottamatta yksiköillä on alisteinen asema suhteessa läänin ulkopuolella sijaitsevaan emokorkeakouluunsa ja julkinen tutkimusrahoitus on olematonta.

Tällä periferisyydellä neuvottelukunta näkee olevan useita seurannaisvaikutuksia: toimintaa ohjaavat ensisijaisesti emokorkeakoulujen tavoitteet ja vasta toissijaisesti Vaasan läänin tarpeet,

yhteistyö eri korkeakouluyksiköiden välillä on ollut liian vähäistä, eikä yksiköillä ole riittävää vakinaista kehittämis- ja suunnittelukapasiteettia. Edelleen neuvottelukunta katsoo, että läänistä puuttuu lähes kokonaan (mm. tiedotusvälineissä näkyvä) akateeminen kulttuuri ja keskustelu.

Kehittämisen lähtökohdat

Läänin korkeakoulu- ja tutkimustoimintaa kehitettäessä neuvottelukunta näkee tärkeiksi mm. seuraavat seikat: läänin voimat on keskitettävä muutaman keskeisen ja hyvän hankkeen ympärille, koska valtion budjettirahoitusta on saatavissa vain hyvin valmisteltujen hankkeiden toteuttamiseksi; valmistelutyön alkuresursointi olisi kuitenkin saatava läänin alueelta.

Vaasan läänin erityispiirre on kaksikielisyys. Neuvottelukunta katsoo, että kaksikielisyyttä ja sen avaamia mahdollisuuksia pohjoismaisten yhteyksien kehittämiseksi tulevaisuudessa käytettäisiin positiivisesti koko läänin yhteisten hankkeiden tueksi. Yleisessä keskustelussa paljon esillä olleeseen kysymykseen kaksikielisestä yliopistosta neuvottelukunnalla on varsin varovainen kanta. Neuvottelukunta katsoo, että voimakasta kaksikielistä yliopistoa ei voida toteuttaa käden käänteessä yhdellä päätöksellä, vaan vähitellen yhteistoimintaa lisäämällä. Pitkän aikavälin tavoitteena neuvottelukunnalla kaksikielinen yliopisto kuitenkin on. Hallinnollisten tavoitteiden ja muotojen ei tulisi neuvottelukunnan mukaan muodostua läänin korkeakouluolojen toiminnallisen kehittämisen esteeksi.

Keskeiset kehittämishankkeet

Ensimmäisenä kehittämiskohteena mietinnössä esitetään hyvin resursoidun, monipuolisen ja monitieteisen yliopistotasaisen korkeakouluyksikön luomista Vaasaan. Käytännössä tämä merkitsee Vaasan korkeakoulun voimavaratilanteen voimakasta vahvistamista, koulutusalaakohtaista laajentamista (uusista aloista nimetään erityisesti tekniikka) ja korkeakoulun yhteydessä toimivien tutkimuslaitosten kehittämistä yliopistotavoitteen saavuttamiseksi.

Toisena kehittämiskohteena esitetään läänin muiden maakuntakeskusten (Seinäjoki, Kokkola) koulutus- ja tutkimustarjonnan kehittämistä. Tässä yhteydessä todetaan myös läänin ruotsinkielisen väestön koulutus- ja tutkimustarjontatarpeet. Yksiköiden itsenäisyyttä pyritään lisäämään kuitenkin siten, että niillä säilyy kiinteä yhteys perustieteitä omaaviin yliopistoihin ja korkeakouluihin. Täydennyskoulutus- ja palvelututkimustarjonnan lisäksi esitetään myös perustutkintojen osien suoritumahdollisuuksien edistämistä maakuntakeskuksissa.

Kolmas kehittämiskohde on yhteistyön lisääminen läänissä toimivien eri yksiköiden ja niiden taustayliopistojen välillä. Konkreettisena toimenpiteenä ehdotetaan pysyvän yhteistyöelimen perustamista. Yhteistyöelimen tehtävänä olisi läänin korkeakoulutoiminnan kehittämisen organisointi ja koordinointi sekä läänikohtaisten hankkeiden valmistelu. Elimessä tulisi olla korkean tason edustus eri korkeakouluyksiköistä/taustayliopistoista. Tämän yhteistyöelimen ohella toiminnassa voisi olla myös laajempi yhteistyöelin (neuvottelukunnan tyyppisen organisaation vakinaistaminen).

Neljäntenä hankkeena esitetään korkea-asteen soveltavan tutkimustoiminnan lisäämistä läänissä. Esimerkkeinä mainitaan VTT:n tutkimuslaboratorion perustaminen Vaasaan, Seinäjoen elintarviketeknologinen sovelluskylä sekä Vaasan ja Kokkolan teknologiakeskushankkeet. Kaikki nämä kohteet olisivat tiiviissä yhteistyössä korkeakouluyksiköiden ja muiden oppilaitosten kanssa.

Mietinnön johdosta

Neuvottelukunnan mietintö on varteenotettava puheenvuoro Vaasan läänin korkeakouluasioita koskevassa keskustelussa. Puheenvuoron merkittävyyttä korostaa se, että sen laatimiseen ovat osallistuneet niin monen eri intressiryhmän edustajat. Laajapohjaisuudestaan huolimatta neuvottelukunta on ollut loppuraportissaan yksimielinen. Mietinnön yksimielisyys on ilmeisestikin rakentunut kahdelle peruslähtökohdalle: kannanottojen varovaisuudelle ja realiteettien tunnustamiselle.

Aiemmin jo viittasin siihen, että mietintö on kannanotoissaan ja ehdotuksissaan varsin varovainen: nykyisiin rakenteisiin ja kytkentöihin ei esitetä mitään radikaaleja muutoksia. Tämä koskee niin eri kieliryhmiä kuin läänin alueella sijaitsevia eri koulutuskeskuksia. Olemassa olevia rakenteita vahvistamalla ja kehittämällä sekä niiden välistä yhteistyötä ja koordinointia lisäämällä nähdään saavutettavan koko läänin kannalta parhaat tulokset. Yksikkökohtaisissa kehittämissesityksissään neuvottelukunta on niin ikään maltillinen. Kaikki mietinnön lisävoimavaraesitykset ovat meille kohtuudella kuuluvia, toteuttamismahdollisuuksiltaan ylimitoitettuja toiveita ei esityksiin sisälly. Mietinnön ehdotuksia ja julkisuudessa viime aikoina käytyä keskustelua vertaillen tuntuu lopulta yllättävältä, että neuvottelukunta jätti raportin yksimielisenä. Ehkä siinä on mukana konsensusta konsensuksenkin vuoksi. Viitteitä tästä antaa mm. neuvottelukunnan jäsenen, prof. Palomäen heti mietinnön julkistamisen jälkeen omassa nimissään julkaisema kirjoitus (Pohjalainen 20.4.1989), jossa esitetään useita mietinnön ajatusten kanssa hyvinkin erisuuntaisia näkemyksiä läänin korkeakouluasioiden kehittämisestä.

Mietintö on siis valmistunut ja luovutettu toimeksiantajalle, Vaasan lääninhallitukselle. Se tulee lähiaikoina jakeluun myös korkeakouluhallinnosta ja -suunnittelusta vastaaville viranomaisille sekä valtakunnan- että läänintasolla. Sen jälkeen onkin jo tekojen aika. Vaikka mietintö ei mitään viisasten kiveä pidäkään sisällään, niin sen ehdotukset takaisivat toteutuessaan kuitenkin huomattavan edistysaskeleen Vaasan läänin korkeakouluolosuhteissa.

Toivotan kaikille Tiedotuslehden lukijoille oikein hyvää ja antoisaa kesää, merkitseepä se sitten tehokasta tutkimuskautta, tärkeätä kongressimatkaa, hyvin ansaittua lomaa tai näitä kaikkia. Luonnonolosuhteiden puolesta kevät on jo kypsymässä ja tekemässä tilaa kesälle. Toivottavasti saamme hyvän kesän myös säiden puolesta.

(Vaasan korkeakoulun Tiedotuslehti 4-5/1989, 1-2)